

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року №384
(у редакції наказу Міністерства
освіти і науки України
від 05 червня 2013 року №683)

Форма № Н – 3.03

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

«ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ»

підготовки магістр; спеціаліст
галузь знань 0401 «Природничі науки»
спеціальностей 8.04010603 – «Екологічна безпека»;
7.04010601, 8.04010601 – «Екологія та охорона навколишнього середовища»

Харків
ХНУМГ
2014 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Харківським національним університетом міського господарства
імені О. М. Бекетова

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

доцент кафедри БЖД, д.т.н., доцент В. Е. Абракітов

Обговорено та рекомендовано до видання Вченою радою Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, як тимчасово діюче до затвердження Президією Науково-методичної комісії зі спеціальностей 8.04010603 – «Екологічна безпека»; 7.04010601, 8.04010601 – «Екологія та охорона навколишнього середовища».

Протокол № 1 від «28» серпня 2013 року.

Вступ

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» складена відповідно до освітньо-професійної програми та освітньо-кваліфікаційної характеристики підготовки магістра спеціальності 8.04010603 «Екологічна безпека», К., 2013 р.; та освітньо-професійної програми і освітньо-кваліфікаційної характеристики підготовки спеціаліста і магістра спеціальностей 7.04010601, 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища», К., 2007 р.

Предметом вивчення у дисципліні є: Охорона праці – як система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів і засобів, спрямованих на збереження здоров'я і працездатності людини в процесі праці.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліна базується на знаннях, отриманих під час вивчення дисциплін:

Загальна та неорганічна хімія; Основи охорони праці і безпека життєдіяльності; Біологія міського середовища; Соціальна екологія; Аналітична хімія; Загальна екологія; Основи заповідної справи; Біохімія і мікробіологія; Інформатика і системотехніка; Основи санітарії міст; Правознавство.

Знання, отримані під час вивчення цієї дисципліни, використовуються під час вивчення дисципліни «Системи, принципи та інструменти управління довкіллям» та в Дипломному проектуванні

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів
Таблиця 1 – Система змістових модулів

Шифр навчальної дисципліни або практики	Назва навчальної дисципліни або практики	Назва блоку змістових модулів, що входить до навчальної дисципліни або практики	Шифр блоку змістових модулів, що входить до навчальної дисципліни або практики	Назва змістового модуля	Шифри змістових модулів, що входять до блоку змістових модулів
Нормативна частина					
1. Цикл професійно-орієнтованої гуманітарної та соціально-економічної підготовки					
ПГСЕ. 1.03	Охоро-на праці в галузі	Аналіз умов праці та атестація робочих місць	1.03.01	Міжнародні та державні норми в галузі охорони праці. Система управління охороною праці в організації. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах. Державний нагляд та громадський контроль за станом охорони праці. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві. Технічні, соціальні та економічні заходи та засоби покращення умов праці. Атестація робочих місць за умовами праці.	КЗП.01.01 КЗП.02.02 КЗП.01.02 КЗП.03.02
		Організація безпечних умов праці	1.03.02	Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності. Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях. Служба охорони праці та її роль в створенні безпечних умов праці Безпечність технологічних процесів і обладнання, нагляд та оперативний контроль за виконання. вимог норм і правил охорони праці	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. *Метою* викладання навчальної дисципліни є надати майбутньому фахівцю в галузі екології, екологічної безпеки та охорони навколишнього середовища теоретичні знання та практичні навички задля вирішення проблем організації та технічного забезпечення безпечних та нешкідливих умов праці на об'єктах його майбутньої професійної діяльності.

1.2. Основними *завданнями* вивчення дисципліни є формування у майбутніх фахівців знань, навичок, умінь щодо стану проблем охорони праці у галузі відповідно до напрямку їх підготовки, складових і функціонування управління охороною праці та шляхів, методів та засобів забезпечення умов виробничого середовища і безпеки праці згідно з чинними законодавчими та іншими нормативно-правовими актами.

1.3 Вищі навчальні заклади повинні забезпечити опанування випускниками системи умінь та набуття відповідних компетенцій, які дозволять вирішувати типові завдання професійної діяльності під час здійснення певних виробничих функцій.

Система компетенцій, що визначена в ГСВОУ 8.04010603-13 «Освітньо-кваліфікаційна характеристика спеціальності, згідно додатку А передбачає наступні компетенції для дисципліни ПГСЕ.1.03 Охорона праці в галузі:

Таблиця 2 – Соціально-особистісні, інструментальні, загальнонаукові та професійні компетенції майбутніх фахівців в галузі екології, екологічної безпеки та охорони навколишнього середовища

Компетенція	Абревіатура компетенції
Компетенції загально-професійні:	КЗП
– знання необхідних умов праці і процедур їх забезпечення;	КЗП.01
– здатність забезпечувати необхідний рівень охорони праці при вирішенні професійних завдань;	КЗП.02

Крім того, згідно додатку Б освітньо - професійної програми спеціальності, дисципліна «Охорона праці в галузі» повинна забезпечувати отримання наступних умінь.

Таблиця 3 – Система змістових модулів

Зміст уміння, що забезпечується	Шифр уміння	Назва змістового модуля	Шифр змістового модуля
Використовуючи професійні знання, здобуті для технологічної виробничої функції, повинен уміти:			
– створювати інформаційні системи забезпечення екологічної безпеки	8.СВ.Д.01.П П.Н.01	Адаптація результатів наукових досліджень в інші сфери діяльності (цивільних захист, охорона праці, екологічний менеджмент тощо)	КСО.03.02 КСО.05.03 КЗН.02.02 КЗН.03.04

Згідно тому ж додатку А ГСВОУ 8.04010603-13 «Освітньо-кваліфікаційна характеристика спеціальності, цьому шифру уміння 8.СВ.Д.01.ПП.Н.01 відповідають наступні компетенції:

Таблиця 5 – Соціально-особистісні, інструментальні, загальнонаукові та професійні компетенції майбутнього фахівця в галузі екології, екологічної безпеки та охорони навколишнього середовища

Компетенція	Абревіатура компетенції
Компетенції соціально-особистісні:	КСО
– здатність до системного творчого мислення, наполегливість у досягненні мети професійної та науково-дослідницької діяльності;	КСО.03
– здатність до презентації власних і колективних результатів професійної та науково-дослідної діяльності;	КСО.05
Компетенції загальнонаукові:	КЗН
– знання принципів, методів та організаційних процедур наукової діяльності;	КЗН.02
– здатність до пошуку, опрацювання та узагальнення професійної, науково-технічної інформації	КЗН.03

Згідно додатку Б ГСВОУ 8.04010603-13 «Освітньо-кваліфікаційна характеристика спеціальності цим компетенціям відповідають наступні виробничі функції.

Таблиця 6 - Виробничі функції, типові задачі діяльності, уміння та компетенції, якими повинні володіти випускники вищого навчального закладу

Зміст виробничої функції	Назва типової задачі діяльності	Шифр типової задачі діяльності	Зміст уміння	Шифр уміння	Шифр компетенції
1	2	3	4	5	6
1.Дослідницька	Дослідження в галузі екологічної безпеки	1.ПФ.Д.01	На основі знань методології та організації наукових досліджень, використовуючи сучасні методи та методики досліджень у галузі забезпечення екологічної безпеки, повинен уміти:		
			– проводити науково-дослідницьку діяльність для отримання наукових результатів та формування на їх основі висновків і рекомендацій	1.ПФ.Е.01. ПР.О.01	КСО.02,07,11 КІ.01,02,05,06 КЗН.02,03 КСП 01
			– проводити аналіз, синтез, творче осмислення, оцінювання та систематизацію різноманітних інформаційних джерел для проведення еколого-інженерних досліджень	1.ПФ.Д.01. ПР.О.02	КСО.03,05,06,07, КІ.01,03 КЗН.03 КСП 01,06

1	2	3	4	5	6
2.Проектувальна	Розробка проектної і технологічної документації	2.ПФ.Д.01	Використовуючи професійні знання, здобуті для проектувальної виробничої функції, повинен уміти:		
			– розробляти нормативно-технічну документацію моніторингу факторів екологічних небезпек та їх якісних та кількісних характеристик	2.ПФ.Д.01. ПР.О.01	КСО.03, 05,11 КІ.01,05 КЗН.04,05 КСП.02, 03, 16, 17
			– розробляти та створювати системи екологічної безпеки для проектів попередження, контролю, локалізації та ліквідації екологічно небезпечних ситуацій	2.ПФ.Д.01. ПР.О.02	КСО.03, 05,11 КІ.01,05 КЗН.04,05 КСП.06-08,18
			– розробляти оцінки прояву природних і техногенних ризиків для прийняття рішень по їх мінімізації	2.ПФ.Д.01. ПР.О.03	КСО.03, 05,11 КІ.01,05 КЗН.04 КЗП.03 КСП.09,14
			– розробляти заходи безаварійної роботи на об'єктах господарської діяльності та заходи забезпечення екологічної безпеки природних об'єктів	2.ПФ.Д.01. ПР.О.04	КСО.03, 05,11 КІ.05 КЗН.07 КЗП.05,06 КСП.15,17
			– розробляти звіти інтегрального аналізу функціонування різних систем екологічної безпеки, пропозиції щодо їх поліпшення	2.ПФ.Д.01. ПР.О.05	КСО.03, 06 КІ.03, 05 КЗН.03 КСП.05,07-09,17
			– на основі обліку показників рівнів екологічної безпеки, розробляти відповідні звіти для прийняття управлінських рішень	2.ПФ.Д.01. ПР.О.06	КСО.03, 06 КІ.03, 05 КЗН.03 КСП.03,05,08,10, 17
			– розробляти проекти локалізації та ліквідації наслідків аварійних ситуацій для своєчасного покращення якості оточуючого середовища	2.ПФ.Д.01. ПР.О.07	КСО.01, 11 КІ.03, 05 КЗН.03-06 КСП.18

1	2	3	4	5	6
3.Організаційна	Організація діяльності з підвищення екологічної безпеки	3.ПФ.С.01	Використовуючи професійні знання, здобуті для організаційної виробничої функції, повинен уміти:		
			– формувати політику екологічної безпеки в громадській, господарській та адміністративній діяльності	3.ПФ.С.01. ПР.О.01	КСО.01, 04, 05,11 КІ.02 КЗН.01,07 КСП.08,13
			– організовувати роботу підприємств в умовах передбачення і виникнення надзвичайної ситуації природного і техногенного характеру	3.ПФ.С.01. ПР.О.02	КСО.01, 11 КІ.01-03 КЗН. 03,07 КЗП.05 КСП. 08
			– організовувати проведення рятувальних робіт в надзвичайних ситуаціях	3.ПФ.С.01. ПР.О.03	КСО.01 КЗН. 04 КЗП.06 КСП. 08
4. Технічна	Технічне забезпечення екологічної безпеки	8.СВ.Д.01	Використовуючи професійні знання, здобуті для технологічної виробничої функції, повинен уміти:		
			– створювати інформаційні системи забезпечення екологічної безпеки	8.СВ.Д.01. ПП.Н.01	КСО.01 КІ.01-03,05 КЗН.03
			– проводити ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки	8.СВ.Д.01. ПП.Н.02	КСО.01,11 КЗН.01-04 КЗП.05 КСП.02,03,15
	Технічне забезпечення зниження шкідливого впливу виробничих факторів на життя і здоров'я працівників	8.СВ.Д.02	Використовуючи систему управління охороною праці на підприємстві (організації), на основі знань законодавчо-нормативних положень і вимог, повинен уміти:		
			– запобігати виникненню нещасних випадків і професійних захворювань працівників	8.СВ.Д.02. ПП.Н.03	КСО.01,11 КЗП.01,02,04,05
		8.СВ.Д.03	Використовуючи нерозривну єдність успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці з урахуванням відповідальності посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку, повинен уміти:		
			– забезпечувати гарантії збереження здоров'я та працездатності працівників при вирішенні професійних завдань	8.СВ.Д.03. ПП.Н.04	КСО.01,11 КЗП.01,02

На вивчення навчальної дисципліни відводиться для спеціальностей:
8.04010603 «Екологічна безпека» –36 години / 1 кредит ECTS.

7.04010601, 8.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища» – 54 години / 1,5 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1. «Охорона праці в галузі»

Змістовий модуль 1. Аналіз умов праці та атестація робочих місць

– 18 годин/ 0,5 кредита для спеціальності 8.04010603 або

– 27 годин / 0,75 кредита для спеціальностей 7.04010601, 8.04010601

1.1. Міжнародні та державні норми в галузі охорони праці.

1.2. Система управління охороною праці в організації.

1.3 Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах.

1.4. Державний нагляд та громадський контроль за станом охорони праці.

1.5. Травматизм та професійні захворювання в галузі.

1.6. Розслідування нещасних випадків.

1.7. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві

1.8. Технічні, соціальні та економічні заходи та засоби покращення умов праці.

1.9. Атестація робочих місць за умовами праці.

Змістовний модуль 2. Організація безпечних умов праці

– 18 годин/ 0,5 кредита для спеціальності 8.04010603 або

– 27 годин / 0,75 кредита для спеціальностей 7.04010601, 8.04010601

2.1 Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності

2.2. Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях.

2.3 Служба охорони праці та її роль в створенні безпечних умов праці

2.4 Безпечність технологічних процесів і обладнання, нагляд та оперативний контроль за виконанням вимог норм і правил охорони праці

3. Рекомендована література

1. Ткачук К. Н., Халімовський М. О., Зацарний В. В. та ін. Основи охорони праці: Підручник. – 2-ге вид., допов. і перероб. – К.: Основа, 2006. – 444 с.

2. Протоєрейський О. С, Запорожець О. І. Охорона праці в галузі: Навч. посіб. – К.: Книжкове вид-во НАУ, 2005. – 268 с.

3. Основи охорони праці: Підручник / За ред. проф. В.В.Березуцького – Х.: Факт, 2005. – 480 с.

4. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.

5. Третьяков О.В., Зацарний В.В., Безсонний В.Л. Охорона праці: Навчальний посібник з тестовим комплексом на CD/ за ред. К.Н. Ткачука. – К.: Знання, 2010. – 167 с. + компакт-диск.

6. Гогіташвілі Г. Г., Карчевські Є.-Т., Лапін В. М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 367 с.

7. Желібо Є. П., Баранова Н. І., Коваленко В.В. Охорона праці в органах державної податкової служби. Навч. посібник для ВНЗ. Ірпінь. - 2002.

8. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І. П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навч. посіб. – Суми: Університетська книга, 2009. – 540 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – іспит.

5. Засоби діагностики успішності навчання – комплекти тестових завдань для модульних робіт, індивідуальні завдання, теми для розрахунково-графічної роботи.

Навчальне видання

Програма нормативної навчальної дисципліни

«Охорона праці в галузі»

підготовки магістр; спеціаліст

галузь знань 0401 «Природничі науки»

спеціальностей 8.04010603 – «Екологічна безпека»;

7.04010601, 8.04010601 – «Екологія та охорона навколишнього середовища»

Розробник: **АБРАКІТОВ** Володимир Едуардович

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Н. Ю. Гаврилiна*

План 2013, поз. 97 а

Підп. до друку 11.12.2013 р.

Друк на ризографі

Тираж 1 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 0,2

Зам. № 9635

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4705 від 28.03.2014 р.